Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

15 юли 2021 година*

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по гражданскоправни въпроси — Съдебна компетентност и изпълнение на съдебни решения по граждански и търговски дела — Регламент (ЕС) № 1215/2012 — Член 7, точка 2 — Компетентност при деликти или квазиделикти — Място на настъпване на вредата — Картел, който е обявен за противоречащ на член 101 ДФЕС и на член 53 от Споразумението за Европейското икономическо пространство — Определяне на международната и териториалната компетентност — Съсредоточаване на компетентността в полза на специализиран съд“

По дело C-30/20

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Juzgado de lo Mercantil nº 2 de Madrid (Търговски съд № 2, Мадрид, Испания) с акт от 23 декември 2019 г., постъпил в Съда на 22 януари 2020 г., в рамките на производство по дело

RH

срещу

AB Volvo,

Volvo Group Trucks Central Europe GmbH,

Volvo Lastvagnar AB,

Volvo Group España SA,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: J.-C. Bonichot, председател на състава, L. Bay Larsen, C. Toader, M. Safjan (докладчик) и N. Jääskinen, съдии,

генерален адвокат: J. Richard de la Tour,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

* Език на производството: испански.

като има предвид становищата, представени:

– за AB Volvo, Volvo Group Trucks Central Europe GmbH, Volvo Lastvagnar AB и Volvo Group España SA, от R. Murillo Tapia и N. Gómez Bernardo, abogados,

– за испанското правителство, от S. Centeno Huerta и J. Rodríguez de la Rúa Puig, в качеството на представители,

– за френското правителство, от A.-L. Desjonquères, N. Vincent и A. Daniel, в качеството на представители,

– за нидерландското правителство, от M. Bulterman и J. Langer, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от M. Heller и C. Urraca Caviedes, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 22 април 2021 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между RH и AB Volvo, Volvo Group Trucks Central Europe GmbH, Volvo Lastvagnar AB и Volvo Group España SA относно плащането на обезщетение за вредите, претърпени от RH в резултат на антиконкурентни практики на дружествата ответници в главното производство, които са санкционирани от Европейската комисия на основание член 101 ДФЕС и член 53 от Споразумението за Европейското икономическо пространство от 2 май 1992 г. (ОВ L 1, 1994 г., стр. 3; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 53, стр. 4, наричано по-нататък „споразумението за ЕИП“).

Правна уредба

3 Съображения 15, 16 и 34 от Регламент № 1215/2012 имат следния текст:

„(15) Правилата за компетентността следва да са във висока степен предвидими и основани на принципа, че компетентността по правило се основава на местоживеенето на ответника. Винаги следва да е налице компетентност на това основание, освен в няколко ясно определени случаи, когато предметът на спора или автономията на страните обосновава различен свързващ фактор. [Седалището на юридическите лица] трябва да се определя автономно, така че общите правила да се направят по-прозрачни и да се избегнат спорове за компетентност.

(16) Наред с местоживеенето на ответника следва да съществуват алтернативни основания за компетентност, които са основани на тясна връзка между съда и [правния спор] или с оглед да се улесни доброто правораздаване. С наличието на тясна връзка следва да се гарантира правна сигурност и да се избягва възможността срещу ответника да бъде подаден иск в съд на държава членка, която той не би могъл разумно да предвиди. Това е важно, особено при спорове относно извъндоговорни задължения, произтичащи от нарушения на правото на личен живот и на правата, свързани с личността, включително клеветата.

[…]

(34) Следва да се гарантира приемственост между [Конвенцията от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3)], Регламент (ЕО) № 44/2001 [на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74)] и настоящия регламент и за тази цел следва да се установят преходни разпоредби. Същата нужда от приемственост се прилага и по отношение на тълкуването от Съда на Европейския съюз на [тази] конвенция от 1968 г. и на регламентите, които я заменят“.

4 Глава II от Регламент № 1215/2012, озаглавена „Компетентност“, съдържа по-специално раздел 1 („Общи разпоредби“) и раздел 2 („Специална компетентност“). Член 4, параграф 1 от този регламент, включен в посочения раздел 1, гласи:

„При условията на настоящия регламент, искове срещу лица, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка“.

5 Съгласно член 5, параграф 1 от този регламент, който също е включен в посочения раздел 1:

„Срещу лица, които имат местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани искове в съдилищата на друга държава членка само при съблюдаване на правилата, установени в раздели 2—7 от настоящата глава“.

6 Глава II, раздел 2 от Регламент № 1215/2012 включва член 7, който предвижда:

„Срещу лице, ко[е]то има местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани искове в друга държава членка:

1) а) по дела, свързани с договор — в съдилищата по мястото на изпълнение на въпросното задължение;

[…]

2) по дела относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт — в съдилищата на мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие;

[…]“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

7 RH е предприятие със седалище в Кордоба (Испания), където между 2004 г. и 2009 г. то придобива пет камиона от дистрибутор на Volvo Group España. Първият от тези камиони първоначално е бил предмет на договор за лизинг, а през 2008 г. RH става негов собственик.

8 На 19 юли 2016 г. Комисията приема Решение C(2016) 4673 final относно производство по член 101 [ДФЕС] и член 53 от Споразумението за ЕИП (Дело AT.39824 — Камиони) (ОВ C 108, 2017 г., стр. 6, наричано по-нататък „решението от 19 юли 2016 г.“).

9 С това решение Комисията обявява съществуването на картел между петнадесет международни производители на камиони, сред които Volvo, Volvo Group Trucks Central Europe и Volvo Lastvagnar по отношение на две категории стоки, а именно камиони с тегло между 6 и 16 тона и такива с тегло над 16 тона, както несъчленени, така и влекачи.

10 Комисията приема, че нарушението на член 101 ДФЕС е обхващало цялото Европейско икономическо пространство (ЕИП) и е продължило от 17 януари 1997 г. до 18 януари 2011 г. Затова тя налага глоби на всички участващи субекти, с изключение на едно предприятие, което е освободено изцяло след провеждането на процедура за освобождаване от глоби или за намаляване на техния размер.

11 RH предявява иск за обезщетение за вреди срещу Volvo (Гьотеборг, Швеция), Volvo Group Trucks Central Europe (Исманинг, Германия), Volvo Lastvnar (Гьотеборг) и Volvo Group España (Мадрид, Испания), като твърди, че е претърпяло вреди, доколкото е придобило посочените пет превозни средства, заплащайки по-високи разходи, дължащи се на санкционираните от Комисията тайни споразумения.

12 Въпреки че RH е придобило превозните средства в Кордоба и че седалището му е в този град, то предявява иска си пред Juzgado de lo Mercantil nº 2 de Madrid (Търговски съд № 2, Мадрид, Испания). Запитващата юрисдикция уточнява, че ответниците в главното производство не са поставили под въпрос нейната териториална компетентност, поради което съгласно националното право трябва да се счита, че те мълчаливо са приели компетентността ѝ.

13 Посочените ответници обаче повдигат възражение за липса на международна компетентност, като считат, че „мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие“ по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012, е мястото на настъпване на събитието, причинило вредата, в случая мястото на създаване на картела относно камионите, а не мястото на седалището на ищеца в главното производство. Тъй като картелът е създаден в други държави — членки на Европейския съюз, ответниците в главното производство считат, че испанският съд не е компетентен.

14 Според запитващата юрисдикция възникват сериозни съмнения относно начина, по който следва да се тълкува член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012.

15 В това отношение тя посочва, че съгласно решение от 21 май 2015 г., CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, т. 56), когато срещу установени в различни държави членки ответници е предявен иск за изплащане на обезщетение за вреди на основание констатирано от Комисията едно-единствено продължено нарушение на член 101 ДФЕС и на член 53 от Споразумението за ЕИП, извършено в няколко държави членки при

различно по място и време участие на ответниците, вредоносното събитие е настъпило по отношение на всяко предполагаемо пострадало лице, взето поотделно, като всяко от тези лица може да предяви иска си или пред съда по мястото, където съответният картел е окончателно създаден, или евентуално по мястото, където е постигнато специфично споразумение, което само по себе си може да бъде определено като вредоносното събитие, причинило твърдяната вреда, или пред съда по мястото на седалището на това лице.

16 Ето защо според запитващата юрисдикция е възможно срещу ответниците в главното производство да бъде предявен иск на испанска територия, имайки предвид къде се намира седалището на RH.

17 По-нататък, запитващата юрисдикция отбелязва също, че по отношение именно на картела относно камионите, който е санкциониран от Комисията с нейното решение от 19 юли 2016 г., в решение от 29 юли 2019 г., Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, т. 33), Съдът е приел, че когато засегнатият от антиконкурентното поведение пазар се намира в държавата членка, на чиято територия се претендира, че е настъпила твърдяната вреда, следва да се приеме, че за целите на прилагането на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 мястото на настъпване на вредата се намира в тази държава членка.

18 Запитващата юрисдикция обаче има съмнения дали посочената в предходната точка от настоящото решение съдебна практика се отнася само до международната компетентност на съдилищата на държавата членка, в която е настъпила вредата, или определя пряко и вътрешната териториална компетентност в рамките на тази държава членка. С други думи, според нея е необходимо да се установи дали член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 е разпоредба, уреждаща единствено международната компетентност, или става въпрос за разпоредба с двойствен или смесен характер, уреждаща също така и вътрешната териториална компетентност.

19 Според запитващата юрисдикция това съмнение не може да бъде разсеяно въз основа на националната съдебна практика и тази на Съюза.

20 При тези обстоятелства Juzgado de lo Mercantil nº 2 de Madrid (Търговски съд № 2, Мадрид) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Трябва ли член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012, според който срещу лице, което има местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани искове в друга държава членка „[…] по дела относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт — в съдилищата на мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие“, да се тълкува в смисъл, че урежда само международната компетентност на съдилищата на държавата членка, където се намира това място, поради което националният съд, който има териториална компетентност в рамките на тази държава, следва да се уточни въз основа на вътрешните процесуалноправни норми, или тази разпоредба трябва да се разглежда като разпоредба със смесен характер, която следователно определя пряко както международната компетентност, така и вътрешната териториална компетентност, без да е необходимо позоваване на вътрешното право?“.

По допустимостта

21 Ответниците в главното производство считат, че преюдициалното запитване е недопустимо, тъй като отговорът на поставения от запитващата юрисдикция въпрос бил ясен.

22 Следва обаче да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда въпросите, които са свързани с тълкуването на правото на Съюза и са поставени от националния съд в нормативната и фактическата рамка, която той определя съгласно своите правомощия и проверката на чиято точност не е задача на Съда, се ползват с презумпция за релевантност. Съдът може да откаже да се произнесе по отправеното от национална юрисдикция запитване само ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора по главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (решение от 9 юли 2020 г., Verein für Konsumenteninformation, C-343/19, EU:C:2020:534, т. 19).

23 Освен това, за да бъде допустимо, преюдициалното запитване трябва да съдържа, освен текста на поставените преюдициални въпроси, и информацията, която се изисква в член 94, букви а)—в) от Процедурния правилник на Съда, а именно по същество нормативната и фактическата рамка на спора в главното производство и минимум обяснения относно причините националният съд да избере разпоредбите от правото на Съюза, които иска да бъдат тълкувани, както и относно установената от него връзка между тези разпоредби и националното законодателство, приложимо към разглеждания от него спор (определение от 16 март 2021 г., DS (Поддръжка на копитата на коне), C-557/20, непубликувано, EU:C:2021:204, т. 21 и цитираната съдебна практика).

24 Така, дори действително въпросът на запитващата юрисдикция да може да получи ясен отговор, това обстоятелство при всички положения не може да се отрази на допустимостта на преюдициалното запитване.

25 В разглеждания случай запитващата юрисдикция е изложила точно причината, поради която във фактическия и правен контекст на спора в главното производство и с оглед на практиката на Съда, от една страна, и на Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания), от друга страна, е важно Съдът да уточни обхвата на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012.

26 Ето защо преюдициалният въпрос следва да се приеме за допустим.

По преюдициалния въпрос

27 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 трябва да се тълкува в смисъл, че в рамките на пазара, засегнат от тайни споразумения относно определянето и увеличението на цените на вещи, международна и териториална компетентност да разгледа — въз основа на мястото на настъпване на вредата — иск за обезщетение за вредите, причинени от тези противоречащи на член 101 ДФЕС споразумения, има или съдът, в чийто съдебен район се намира мястото на придобиване от смятащото се за увредено предприятие на вещите,

засегнати от посочените споразумения, или — в случай на придобивания от това предприятие на няколко места — съдът, в чийто съдебен район се намира седалището на въпросното предприятие.

28 Най-напред следва да се припомни, че тъй като Регламент № 1215/2012 отменя и заменя Регламент № 44/2001, на свой ред заменил Конвенцията от 27 септември 1968 г. относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела, изменена с последващите конвенции за присъединяването към нея на новите държави членки, направеното от Съда тълкуване на разпоредбите на последните правни актове важи и за Регламент № 1215/2012, когато тези разпоредби могат да се квалифицират като еквивалентни (вж. решение от 29 юли 2019 г., Tibor-Trans, C-451/18, EU:C:2019:635, т. 23 и цитираната съдебна практика).

29 Такъв е случаят при член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, от една страна, и член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012, от друга страна, по отношение на които Съдът многократно е постановявал, че понятието „мястото, където е настъпило […] вредоносното събитие“ по смисъла на тези разпоредби се отнася едновременно до мястото на настъпване на вредата и до мястото на настъпване на събитието, причинило тази вреда, поради което ищецът може по свой избор да предяви иск срещу ответника пред съда в едното или другото място (вж. в този смисъл решение от 29 юли 2019 г., Tibor-Trans, C-451/18, EU:C:2019:635, т. 25 и цитираната съдебна практика).

30 От акта за преюдициално запитване е видно, че в настоящия случай запитващата юрисдикция иска да се установи мястото на настъпване на вредата.

31 От решението от 19 юли 2016 г. следва, че установеното нарушение на член 101 ДФЕС, причинило твърдяната вреда, е обхващало целия пазар на ЕИП и съответно е довело до нарушаване на конкуренцията на този пазар. При това положение следва да се приеме, че за целите на прилагането на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 мястото на настъпване на тази вреда е на посочения пазар, част от който е Испания (вж. по аналогия решение от 29 юли 2019 г., Tibor-Trans, C-451/18, EU:C:2019:635, т. 32 и 33).

32 Такова определяне на мястото на настъпване на вредата съответства по-специално на изискванията за съгласуваност, предвидени в съображение 7 от Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II) (ОВ L 199, 2007 г., стр. 40), доколкото в член 6, параграф 3, буква а) от този регламент в случай на искове за поправяне на вреди, произтичащи от ограничаване на конкуренцията, приложимото право е това на държавата, чийто пазар е или е вероятно да бъде увреден (решение от 29 юли 2019 г., Tibor-Trans, C-451/18, EU:C:2019:635, т. 35).

33 Що се отнася до това кой съд в така определената държава членка е компетентен, от самия текст на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 следва, че тази разпоредба пряко и непосредствено предоставя както международна, така и териториална компетентност на съда по мястото, където е настъпила вредата. Както отбелязва генералният адвокат в точка 46 от заключението си, този анализ е подкрепен по-специално от доклада на P. Jenard относно Конвенцията от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ C 59, 1979 г., стр. 1).

34 Това означава, че държавите членки не могат да прилагат критерии за определяне на компетентност, които са различни от произтичащите от посочения член 7, точка 2. Следва обаче да се уточни, че организационните правомощия за очертаване на съдебния район на съда по мястото на настъпване на вредата (по смисъла на тази разпоредба) по принцип принадлежат на държавата членка на този съд.

35 Както подчертават ответниците в главното производство, испанското и френското правителство, както и Комисията, тази разпоредба допуска дадена държава членка да реши да повери определен вид спорове само на един съд, който при това положение ще разполага с изключителна компетентност, независимо от мястото на настъпване на вредата в рамките на тази държава членка.

36 Всъщност Съдът вече е уточнил, че съсредоточаването на компетентността само в един специализиран съд може да бъде оправдано в интерес на доброто правораздаване (вж. в този смисъл решение от 18 декември 2014 г., Sanders и Huber, C-400/13 и C-408/13, EU:C:2014:2461, т. 44).

37 Както отбелязва генералният адвокат в точка 128 от заключението си, в контекста на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 техническата сложност на правилата, приложими към исковете за обезщетение за вреди за нарушения на разпоредбите на конкурентното право, също може да бъде довод в полза на съсредоточаване на компетентността.

38 Ако обаче няма такъв специализиран съд, определянето на мястото на настъпване на вредата с цел да се установи съдът, компетентен в рамките на съответната държава членка да разгледа иск за обезщетение за вреди, причинени от противоречащи на член 101 ДФЕС тайни споразумения, трябва да отговаря на припомнените в съображения 15 и 16 от Регламент № 1215/2012 цели за близост и предвидимост на правилата за компетентност и за добро правораздаване (вж. в този смисъл решение от 29 юли 2019 г., Tibor-Trans, C-451/18, EU:C:2019:635, т. 34).

39 От практиката на Съда следва, че когато става въпрос за придобиване на вещ, която вследствие на намеса от страна на производителя ѝ има по-малка стойност, съдът, компетентен да разгледа иск за поправяне на вредата, съответстваща на платените от купувача по-високи разходи, е този по мястото на придобиване на вещта (вж. в този смисъл решение от 9 юли 2020 г., Verein für Konsumenteninformation, C-343/19, EU:C:2020:534, т. 37 и 40).

40 Това разрешение следва да се приложи и в контекст като този в главното производство, при това независимо от въпроса дали разглежданите вещи са били придобити пряко или непряко от ответниците, с незабавно прехвърляне на правото на собственост или в резултат от сключването на договор за лизинг. Следва обаче да се уточни, че посоченото разрешение предполага увреденият купувач да е придобил вещите, засегнати от въпросните тайни споразумения, само в съдебния район на един-единствен съд. Всъщност в противен случай не може да се определи само едно място на настъпване на вредата по отношение на увредения купувач.

41 В това отношение следва да се припомни, че в контекста на иск за обезщетение за вреди, причинени от противоречащи на член 101 ДФЕС споразумения и изразяващи се в направените поради изкуствено завишена цена по-високи разходи, Съдът е постановил, че мястото на настъпване на вредата може да бъде определено само за всяко предполагаемо

пострадало лице, взето поотделно, и по принцип ще бъде в седалището на това лице (вж. в този смисъл решение от 21 май 2015 г., CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, т. 52).

42 В хипотезата на придобивания, извършени на няколко места, предоставянето на компетентност на съда по седалището на увреденото предприятие отговаря на изискването за предвидимост, припомнено в точка 38 от настоящото решение, тъй като участващите в картела ответници няма как да не знаят, че купувачите на въпросните вещи са установени в рамките на пазара, засегнат от тайните практики. Освен това такова предоставяне на компетентност съответства на целта за близост и седалището на увреденото предприятие дава всички гаранции за надлежната организация на евентуален процес (вж. в този смисъл решение от 21 май 2015 г., CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, т. 53).

43 По изложените съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 трябва да се тълкува в смисъл, че в рамките на пазара, засегнат от тайни споразумения относно определянето и увеличението на цените на вещи, международна и териториална компетентност да разгледа — въз основа на мястото на настъпване на вредата — иск за обезщетение за вредите, причинени от тези противоречащи на член 101 ДФЕС споразумения, има или съдът, в чийто съдебен район се намира мястото на придобиване от смятащото се за увредено предприятие на вещите, засегнати от посочените споразумения, или — в случай на придобивания от това предприятие на няколко места — съдът, в чийто съдебен район се намира седалището на въпросното предприятие.

По съдебните разноски

44 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че в рамките на пазара, засегнат от тайни споразумения относно определянето и увеличението на цените на вещи, международна и териториална компетентност да разгледа — въз основа на мястото на настъпване на вредата — иск за обезщетение за вредите, причинени от тези противоречащи на член 101 ДФЕС споразумения, има или съдът, в чийто съдебен район се намира мястото на придобиване от смятащото се за увредено предприятие на вещите, засегнати от посочените споразумения, или — в случай на придобивания от това предприятие на няколко места — съдът, в чийто съдебен район се намира седалището на въпросното предприятие.

Подписи